

Nr 128.

Ankom till riksdagens kansli den 12 juni 1933 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss
utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank.*

(1:a avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 15 maj 1933 dagtecknad proposition (nr 256) har Kungl. Maj:t, under återropande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att, med godkännande av grunderna för en i statsrådsprotokollet angiven, mellan svenska staten, Stockholms Enskilda Bank och Sovjetunionen träffad uppgörelse, bemyndiga Kungl. Maj:t att å svenska statens vägnar gentemot Stockholms Enskilda Bank ikläda sig vissa i nämnda statsrådsprotokoll omförmälda förpliktelser.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

I anledning av en tillämnad kredittransaktion verkställdes 1917 genom en rysk bank deposition av ett parti guld till ett värde av omkring 5 miljoner rubel hos Stockholms Enskilda Bank. På grund av den ryska revolutionen fullföljdes icke den avtalade transaktionen. Sedermera hava vid olika tillfällen förhandlingar angående guldets återlämnande förts mellan den svenska banken och sovjetregeringen, vilken sistnämnda gjort gällande, att depositionen skett för ryska statens räkning samt att guldpartiet tillhörde ryska staten och borde till denna återlämnas.

Något slutligt avgörande på rättslig väg av denna fråga torde ej vara att förvänta. Det har synt mig uppenbart, att svenska statsintressen skulle kunna tillvaratagas genom en lösning, vilken möjliggjorde fri disposition av detta i annat fall för överskådlig framtid fastfrusna guldparti. Jag har för den skull inlett förhandlingar i saken dels med Stockholms Enskilda Bank, dels med Sovjetunionens härvarande representant. Förhandlingarna hava åsyftat att åvägabringa tvenne med varandra sammanhängande avtal. Genom det ena avtalet skulle guldpartiet av banken ställas till svenska statens fria förfogande. Genom det andra har avsetts att mellan svenska regeringen och Sovjetunionens regering åstadkomma en förlikning, som toge hänsyn såväl till Sovjetunionens framställda men icke tillfyllest styrkta anspråk på guldpartiet som till vissa svenska statens hittills oreglerade, i vissa hänseenden ej heller erkända fordringar gentemot Sovjetunionen. På villkor, som jag funnit tillfredsställande, kan uppgörelse nu träffas i ena som andra hänseendet. Denna uppgörelse skulle innebära följande.

Av guldpartiets värde, uppgående enligt nuvarande guldpris till omkring 14 miljoner kr., erhåller Stockholms Enskilda Bank såsom slutlig likvid för sina kostnader och de fordringar den i detta sammanhang gjort gällande ett belopp av 4.069 miljoner kr. Av återstående belopp överlämnas 5.5 miljoner kr. till Sovjetunionens fria förfogande, medan resten tillfaller svenska staten, som för detta belopp gör sig täckt för vissa fordringar mot ryska staten, bl. a. Svenska röda korsets och statens järnvägars ersättningsanspråk för invalid- och andra transporter.

I den preliminära överenskommelsen med Stockholms Enskilda Bank, varigenom guldpartiet på vissa villkor skall ställas till svenska statens förfogande, ingår även en utfästelse, enligt vilken staten, såvitt avser den del av depositionens värde, som överskjuter vad banken äger behålla, inträder i de förpliktelser, som på grund av depositionen må åligga banken. Denna utfästelse, avseende vid nuvarande guldpris ett belopp av något över 10 miljoner kronor, är av beskaffenhet att böra underställas riksdagen.

Genom det andra avtalet, vilket likaledes träffats under förutsättning av riksdagens godkännande, avstår Sovjetunionen, mot ovannämnda vederlag, från alla anspråk på guldpartiet i fråga, och avstår å andra sidan svenska staten från nyss antydda hittills oreglerade anspråk gentemot Sovjetunionen.

Justitiekanslersämbetet, som anmodats att ur juridisk synpunkt avgiva yttrande i ärendet, har lämnat förslaget till uppgörelse utan erinran.

Närmare upplysningar och erforderliga handlingar torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Utskottet. Utskottet har i ärendet inhämtat erforderliga upplysningar från utrikesdepartementet.

Då den föreslagna uppgörelsen måste ingiva utskottet allvarliga betänkligheter, har utskottet icke kunnat tillstyrka densamma. Enligt utskottets mening bör ett avgörande beträffande äganderätten till guldpartiet sökas på rättslig väg, något som hittills icke synes hava skett.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 juni 1933.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius, Lindblad, Widell, Nilsson* i Malmö, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompermåla, *Oscar Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Wallis, Petré, Thelin* och *Andersson* i Djursholm, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Holmgren, Jansson* i Falun, *Strindlund, Jeppsson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Ward, Lindskog* och *Isacsson*.

Reservationer:

1) av herrar *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Petré, Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna, *Ward* och *Isacsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet har i ärendet inhämtat erforderliga upplysningar från utrikesdepartementet.

Under betonande av att utskottet förutsätter, att åt riksbanken lämnas i uppdrag att övertaga det deponerade guldpartiet, vill utskottet meddela, att, såvitt utskottet kan finna, den föreslagna uppgörelsen bör kunna från svenska statens sida godtagas.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med godkännande av grunderna för en i statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden den 15 maj 1933 omförd övertagelse, bemyndiga Kungl. Maj:t att å svenska statens vägnar gentemot Stockholms Enskilda Bank ikläda sig vissa i nämnda statsrådsprotokoll angivna förpliktelser.»

2) av herrar *Kvarnzelius*, *Jeppson* och *Andersson* i Djursholm.
